

WRZESIEŃ 2025

REGIONALNY PROGRAM ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ. POMORSKA EKONOMIA SPOŁECZNA 2030

AKTUALIZACJA DIAGNOZY

RAPORT

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

Informacje.....	2
Wykaz skrótów	3
Rozwój społeczno-gospodarczy	4
Społeczeństwo	4
Gospodarka	5
Wnioski	10
Pomoc społeczna – świadczenia, klienci, przesłanki pomocy	12
Wnioski	14
Zasoby sektora ekonomii społecznej.....	16
Przedsiębiorstwa społeczne	16
Organizacje pozarządowe (NGO).....	16
Sektor spółdzielczy	17
Spółki non-profit.....	18
Koła Gospodyń Wiejskich i Ochotnicza Straż Pożarna.....	18
Podmioty reintegracyjne oraz ZAZ i WTZ	19
Ośrodki wsparcia ekonomii społecznej	20
Wnioski	20
Wskaźniki	22

Informacje

- **Opracowanie**

Referat Rozwoju Usług Społecznych

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w Gdańsku

Adres: Gdańsk 80-810, ul. Okopowa 21/27

<https://rops.pomorskie.eu/>

- **Kontakt w sprawie dokumentu**

Autor raportu: Marcin Mielewczyk

tel.: 58 326 85 73, e-mail: m.mielewczyk@pomorskie.eu

- **Projekt**

Diagnozę opracowano w ramach projektu Włączamy Pomorskie!,

współfinansowanego ze środków EFS+ w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego.

Wykaz skrótów

- **ES** - ekonomia społeczna
- **GUS** - Główny Urząd Statystyczny
- **JST** - jednostka samorządu terytorialnego
- **KRS** – Krajowy Rejestr Sądowy
- **KGW** – Koło Gospodyń Wiejskich
- **OSP** – Ochotnicza Straż Pożarna
- **OWES** - Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
- **PES** - podmiot ekonomii społecznej
- **PS** - przedsiębiorstwo społeczne
- **SWP** – Samorząd Województwa Pomorskiego
- **ROPS** - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
- **ZAZ** – Zakład Aktywności Zawodowej
- **WTZ** – Warsztat Terapii Zawodowej

Rozwój społeczno-gospodarczy

Społeczeństwo

- W roku 2024 odnotowano niewielki (najmniejszy wśród województw) spadek liczby mieszkańców Pomorza (o 80 osób). Była to jednocześnie druga taka sytuacja w historii województwa¹.
- Gęstość zaludnienia określić można jako przeciętną², wynoszącą 121 osób/km². Dla porównania, w kraju wynosi ona 119 osób/km², natomiast w województwie śląskim 348 osób/km², a w najrzadziej zaludnionych warmińsko-mazurskim i podlaskim 56 osób/km².
- Podobnie jak w roku ubiegłym, to miasta koncentrują większość mieszkańców (62,1%). W strukturze ludności stwierdzić można niewielką przewagę kobiet, które stanowią 51,5% populacji, co powoduje, że na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet. Współczynnik feminizacji jest wyższy w miastach (111), niż na wsi (99)³.
- Pod względem przyrostu naturalnego, w województwie od 2020 r. obserwuje się tendencję spadkową. W ubiegłym, 2024 roku, wyniósł on -2,5‰, co w porównaniu z innymi województwami jest wynikiem dobrym (2. miejsce). Wewnątrz regionu najwyższy przyrost zanotowano natomiast w powiecie kartuskim (3,1‰), a najniższy w Sopocie (-9,1‰)⁴.
- Struktura wiekowa na Pomorzu jest korzystna. Odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest najwyższy wśród województw i wynosi 19,3%. Jednocześnie, udział populacji w wieku poprodukcyjnym (21,9%) jest jednym z najniższych w kraju (15. lokata). Niestety, obserwujemy też tendencję malejącą liczby osób w wieku produkcyjnym (58,7%)⁵.

¹ Raport o stanie województwa pomorskiego 2024.

² Tamże.

³ Tamże.

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

- W województwie pomorskim, tak jak w całej Polsce, widzimy postępujący proces starzenia się społeczeństwa, choć należy dodać, że jest on wolniejszy niż w kraju. W roku 2024 współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł 70,3⁶.
- Prognozy demograficzne wskazują na obniżenie liczby mieszkańców regionu. Zgodnie z opracowaną na zlecenie SWP prognozą, w 2050 r. województwo będzie liczyło nieco ponad 1% mniej mieszkańców, natomiast GUS prognozuje spadek na poziomie 3,5%⁷. Każdy z wariantów przedstawia mimo wszystko względnie dobrą sytuację w porównaniu do innych województw.
- Pomorze, z uwagi na wysoką atrakcyjność osiedleńczą, od lat cechuje dodatnie saldo migracji ludności na pobyt stały. Wartość salda migracji wewnętrznych i zagranicznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wypozycjonowała województwo w 2024 r. na 2. lokacie w kraju (2,3). Dokładniej, dodatnie saldo zanotowało 8 powiatów - Miasto Gdańsk oraz powiaty ziemskie: gdański, pucki, kartuski, wejherowski, kościerski, słupski i lęborski. Pozostałe powiaty charakteryzowało ujemne saldo migracji (największy odpływ mieszkańców zaobserwowano w powiecie sztumskim i Sopocie)⁸.

Gospodarka

- Stopa bezrobocia rejestrowanego w roku 2024 była taka sama jak w ciągu ostatnich dwóch lat i wynosiła 4,6% (6. wynik w kraju). Wśród osób bezrobotnych, zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, większość stanowiły kobiety – 58,1%. Ich udział, w porównaniu do roku poprzedniego, był niższy o 1,6 punktu procentowego⁹.
- Województwo charakteryzuje się przestrzennym zróżnicowaniem bezrobocia. W roku 2024 najwyższą stopę bezrobocia cechowały wschodnie i zachodnie powiaty, najniższą natomiast stwierdzono w Trójmieście i powiecie kartuskim.

⁶ Raport o stanie województwa pomorskiego 2024.

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

⁹ GUS - Bank Danych Lokalnych (2025).

Warto zauważyć, że dysproporcja między powiatami o skrajnych wartościach wskaźnika stopy bezrobocia w porównaniu do 2023 r. zmniejszyła się o 0,9 p.p. i wyniosła 8,6 p.p. (nowodworski – 10,7% vs. Sopot – 2,1%)¹⁰.

- Liczba osób bezrobotnych w regionie w 2024 roku utrzymała się na tym samym poziomie co w roku ubiegłym i wynosiła 42,9 tys. W podziale na płeć, analogicznie do roku poprzedniego, istotnie wyższym bezrobociem cechują się w województwie kobiety (24,9 tys.) w porównaniu do mężczyzn (18 tys.). Analiza struktury wiekowej ponownie wykazała, że najwięcej osób bezrobotnych było w grupie wiekowej 35-44 lata – 11 tys., co stanowi 25,6% ogólnej liczby bezrobotnych. Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne wyniósł na Pomorzu 6 miesięcy (w kraju 7,8 miesiąca). Okres ten uległ zmniejszeniu względem 2023 roku o 0,3 miesiąca¹¹.
- Pomorskie w 2024 r. dalej utrzymuje się w krajowej czołówce pod względem aktywności zawodowej. Współczynnik aktywności zawodowej mieszkańców regionu osiągnął wartość 65,8%, co uplasowało województwo (tak jak w 2023 r.) na 2. miejscu w Polsce (po Mazowszu – 69,4%), przy średniej krajowej wynoszącej 63,8%¹².
- Liczba pracujących mieszkańców województwa pomorskiego między 2023 a 2024 r. spadła o 3,3% i wyniosła 1 105 tys. osób, co stanowiło drugi największy spadek w kraju. Struktura pracujących w województwie jest odmienna od średniej w kraju. Zauważalne różnice występują w przypadku rolnictwa oraz usług. W poprzednim roku na Pomorzu w rolnictwie pracowało 4,1% ogółu pracujących (45 tys. osób), podczas gdy w usługach 65,4% (723 tys. osób). W kraju, odsetek ten wynosił kolejno 6,1% i 63,2%. Z kolei udział pracujących w przemyśle i budownictwie kształtował się na poziomie średniej krajowej – ok. 30%¹³.
- Wskaźnik zatrudnienia regionu od lat odnotowuje wzrost, dzięki któremu osiąga wartości wyższe niż średnie krajowe i unijne. W roku 2024 wskaźnik

¹⁰ GUS - Bank Danych Lokalnych (2025).

¹¹ Tamże.

¹² Raport o stanie województwa pomorskiego 2024.

¹³ Tamże.

ten nieznacznie wzrósł, wynosząc 64,4% (64,2% w 2023), dając drugą pozycję w kraju, przy średniej w Polsce wynoszącej 62,0% i średniej Unii Europejskiej - 61,7%¹⁴.

- W roku 2024 ponownie zaobserwowano obniżenie wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami. Region zajął pod tym względem trzecie miejsce w kraju (rok wcześniej pierwsze). W 2024 r. wyniósł on 38,2% (41,3% w 2023 r.), przy średniej dla kraju 30,1%¹⁵.
- Pod względem liczby osób biernych zawodowo, rok 2024 przyniósł na Pomorzu 6% wzrost względem roku poprzedniego, co było największym wzrostem w kraju. Na fakt ten wpłynęła każda z grup wiekowych, poza mieszkańcami w wieku 35-44 lat¹⁶.
- Pomorski rynek pracy jest bardzo ważną destynacją dla cudzoziemców. Od lat region pozostaje na 6. miejscu w kraju pod względem liczby pracowników ze Wschodu. Liczba oświadczeń wpisanych do ewidencji przez powiatowe urzędy pracy i powiadomień o podjęciu pracy przez cudzoziemca w 2024 r. wyniosła 128,5 tys. (5% spadek w porównaniu z rokiem poprzednim). Najlichniesza grupa, obywatele Ukrainy, pracują przede wszystkim w działalności w zakresie usług administrowania i wspierającej (30%), przetwórstwa przemysłowego (25%), transportu i gospodarki magazynowej (16%), zakwaterowania i usług gastronomicznych (9%) oraz budownictwa (7,2%)¹⁷.
- Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ZUS pod koniec 2024 r. wynosiła 80,9 tys. (6,6% z kraju), z czego 42% stanowiły kobiety. Odnotowano 7% wzrost, w porównaniu do roku wcześniejszego, kiedy liczba ta wynosiła 75,4 tys. osób. Przeważającą część stanowią obywatele spoza UE (86,3 %) , w tym największą grupę obywatele Ukrainy¹⁸.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Raport o stanie województwa pomorskiego 2024.

¹⁸ Tamże.

- Sytuacja na pomorskim rynku pracy podlega nieustannym zmianom i wpływowi wielu zewnętrznych czynników. W wyniku ich oddziaływania, niektóre zawody powoli zanikają, a niektóre zyskują na znaczeniu. Analizy pokazują nieustanne zawężanie grupy zawodów określanych jako deficytowe, co przekłada się na zmniejszenie skali problemu pracodawców, związanego z obsadzeniem wakatów¹⁹.
- W okresie styczeń – wrzesień 2024 roku sumaryczna liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, będąca w dyspozycji powiatowych urzędów pracy województwa pomorskiego, wyniosła 76,0 tys. i była o 10,5% wyższa w stosunku do analogicznego okresu 2023 roku, wówczas odnotowano 68,8 tys. ofert²⁰.
- W 2024 roku deficyt pracowników dla wszystkich powiatów województwa pomorskiego dotyczył 4 grup zawodów, tj. pielęgniarek i położnych, psychologów i psychoterapeutów, robotników budowlanych, a także kierowców samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych. Dla porównania w roku 2023 deficyt w regionie prognozowano tylko dla pielęgniarek i położnych oraz kierowców samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych²¹.
- Prognozy na 2025 rok przewidują, że pracodawcy z 18 powiatów województwa pomorskiego mogą spodziewać się kłopotów z obsadzeniem etatów psychologów i psychoterapeutów, robotników budowlanych oraz elektryków, elektromechaników i elektromonterów²².
- W 2024 r. do powiatowych urzędów pracy województwa pomorskiego wpłynęło więcej ofert pracy niż w 2023 r. (94,3 tys. wobec 89,8 tys.). Spośród wszystkich zgłoszonych ofert 95,2% dotyczyło zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, a 4,8% miejsc aktywizacji zawodowej, w tym 3,9% – staży, a 0,9% – prac społecznie użytecznych. Dla osób z niepełnosprawnościami

¹⁹ Barometr zawodów 2024 – województwo pomorskie.

²⁰ Barometr zawodów 2025 – województwo pomorskie.

²¹ Barometr zawodów 2024 – województwo pomorskie.

²² Barometr zawodów 2025 – województwo pomorskie.

pracodawcy z województwa pomorskiego zgłosili do urzędów pracy 2098 ofert (2,2% ogólnej liczby ofert pracy zgłoszonych w 2024 r.)²³.

- Na końcu grudnia 2024 r. w województwie pomorskim na 1 ofertę pracy przypadało 15 bezrobotnych (o 1 osobę więcej niż w grudniu 2023 r.). Najkorzystniej sytuacja kształtowała się w powiecie puckim, gdzie na 1 ofertę przypadały 3 osoby bezrobotne oraz w powiecie gdańskim – 6 osób. Natomiast najwięcej osób bezrobotnych na 1 ofertę pracy odnotowano w powiecie lęborskim – 120²⁴.
- Pomorze jest od lat 6. regionem w kraju pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON (369,6 tys. w 2024 r., tj. o 12 tys. więcej niż w 2023 r.), jak również pod względem liczby podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze (28,6 tys. w 2024 r., tj. o 949 mniej niż w 2023 r.). Pod względem liczby podmiotów w REGON na 10 tys. ludności region utrzymuje wysoką 4. pozycję (1567 podmiotów). Niezmiennie najwyższą przedsiębiorczością charakteryzuje się podregion trójmiejski, który skupia 42,8% podmiotów województwa²⁵.
- Polska gospodarka w 2024 r. kontynuowała powolny proces wychodzenia ze stagnacji, która charakteryzowała rok 2023. Na Pomorzu sytuacja wyglądała również nieco lepiej. Barometr Koniunktury dla regionu w 2024 roku wyniósł przeciętnie 1,1 pkt., co oznacza niewielką, ale zauważalną poprawę nastrojów przedsiębiorców w regionie względem poprzednich dwóch lat. Wśród sektorów najlepszą kondycją cechowały się przedsiębiorstwa z branży handlu hurtowego (8,3 pkt.), transportu i gospodarki magazynowej (3,0 pkt.), zakwaterowania i gastronomii (9,6 pkt.) oraz informacji i komunikacji (26,7 pkt.), natomiast w nienajlepszej kondycji są przetwórstwo przemysłowe (-2,9 pkt.), branża budownictwa (-3,4 pkt.), a także handel detaliczny (-5,8 pkt.)²⁶.

²³ Opracowanie sygnałne GUS w Gdańsku - Bezrobocie rejestrowane w województwie pomorskim w 2024 r.

²⁴ Tamże.

²⁵ Raport o stanie województwa pomorskiego 2024.

²⁶ Puls Gospodarczy Pomorza za 2024 rok.

- Podobnie jak w 2023 r., saldo kluczowego filaru gospodarki Pomorza jakim jest handel zagraniczny, w 2024 r. było dodatnie, osiągając wartość +137 mln euro. Jego wartość była jednakże o ponad 800 mln euro niższa niż w poprzednim roku. W zestawieniu z 2023 r., pomorski import wzrósł o 2,4 proc., natomiast eksport zmalał o 2,9 proc.²⁷.
- Głównym partnerem eksportowym są dla naszego regionu Niemcy, dla których podstawowymi towarami były tworzywa sztuczne i artykuły z nich (45,34%)²⁸.
- W kwestii zarobków w województwie pomorskim, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2024 r. istotnie wzrosło wynosząc 8613,91 zł (w 2023 r. była to kwota 7 550,99 zł). Było to 4. najwyższe wynagrodzenie w Polskich regionach. Na koniec roku w województwie, najwyższe wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej odnotowano w Gdańsku (10 835,87 zł), natomiast najniższe w powiecie kościerskim (7 265,01 zł)²⁹.

Wnioski

- Pomorskie w 2024 roku wykazało stabilność demograficzną, dzięki dodatniemu saldu migracji i korzystnej strukturze wiekowej. Mimo to widać stopniowe starzenie się społeczeństwa i spadek liczby osób w wieku produkcyjnym.
- Rynek pracy w regionie jest aktywny, bezrobocie stabilne i relatywnie niskie, a czas poszukiwania pracy krótszy niż w kraju. Wzrosła jednak liczba osób biernych zawodowo, a poziom zatrudnienia różni się znacznie między powiatami.
- Region jest ważnym miejscem zatrudnienia dla cudzoziemców, zwłaszcza z Ukrainy. Liczba obcokrajowców zgłoszonych do ZUS rośnie, mimo spadku liczby oświadczeń o zatrudnieniu.

²⁷ Tamże.

²⁸ Tamże.

²⁹ Informacja Sygnalna GUS - Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej w grudniu 2024 r.

- Wynagrodzenia w województwie wzrosły, a nastroje wśród przedsiębiorców się poprawiły. Pomorze utrzymuje dodatnie saldo handlu zagranicznego, choć eksport nieco zmalał.
- Pomimo ogólnie pozytywnej sytuacji społeczno-gospodarczej, region stoi przed wyzwaniami związanymi z rosnącym deficytem w niektórych zawodach (m.in. psychologowie, robotnicy budowlani, elektrycy) oraz koniecznością wspierania słabszych powiatów pod względem zatrudnienia i przedsiębiorczości.

Pomoc społeczna – świadczenia, klienci, przesłanki pomocy

- W roku 2024 nastąpiło niewielkie zmniejszenie liczby osób (o 58), którym udzielono pomocy w formie usług opiekuńczych (7 406 w 2024 r. vs 7 464 w 2023 r.). Niestety, na terenie województwa pomorskiego w sumie w 5 gminach nie spełniono tego zobowiązania (o 2 gminy mniej niż w 2023 roku). Z usług opiekuńczych skorzystało ponadto: 132 osoby z usług specjalistycznych oraz 306 z usług sąsiedzkich. Choć liczba udzielonych w roku świadczeń zmalała, to wzrosła kwota wydatków na te świadczenia – o 7,2 mln zł. Wśród przyczyny wskazuje się rosnące koszty pracownicze, związane m.in. z podnoszeniem wysokości minimalnego wynagrodzenia³⁰.
- Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2024 r. zmalał, wynosząc dla województwa 2,3% (2,5% w 2023 r.). Jako przyczynę zmiany wartości wskaźnika, wskazuje się zmniejszenie liczby osób, którym w gminnych i powiatowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w drodze decyzji przyznano świadczenia³¹.
- Pomocą społeczną w roku 2024 objętych było 106,7 tys. osób w rodzinach, a ich liczba na Pomorzu w stosunku do roku 2023 spadła o 6,1%. Zmniejszyła się także ilość przyznanych świadczeń, która wynosiła 80,9 tys. (89,9 tys. w roku 2023). Podobnie jak w roku wcześniejszym, najczęściej wskazywanymi powodami przyznania pomocy była długotrwała lub ciężka choroba (22,4 tys. rodzin; 3,6% mniej niż w 2023 r.), niepełnosprawność (21,2 tys. rodzin; 4,6% mniej niż w 2023 r.) oraz ubóstwo (19,3 tys. rodzin; 11,6% mniej niż w 2023 roku)³².

³⁰ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa pomorskiego za rok 2024.

³¹ Tamże.

³² Tamże.

- W roku 2024 kryterium dochodowe stanowiące podstawę do przyznania świadczeń pieniężnych wynosiło dla osoby samotnie gospodarującej 776,00 złotych, a dla osoby w rodzinie 600,00 złotych³³.
- Decyzje przyznające świadczenia pieniężne wydano 29,6 tys. osób – było to o 7,6% mniej niż w 2023 roku³⁴.
- Najwyższy odsetek rodzin, które wśród świadczeniobiorców uzyskały świadczenia pieniężne wystąpił w powiecie starogardzkim (82,3%; spadek względem 2023 roku o 0,6 p.p.), a najniższy w Sopocie (55,1%; spadek o 1,1 p.p.)³⁵.
- Kwota przekazanych na Pomorzu zasiłków stałych w okresie diagnozy zwiększyła się o 38,7% wynosząc 107 102 470 zł (77 240 278 zł w roku 2023). Natomiast środki wypłacone w formie zasiłków okresowych, celowych i pomocy w naturze oraz składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nieznacznie zmalały - 48 846 956 zł w roku 2024 vs. 49 318 042 w roku 2023³⁶.
- Zasiłki stałe pobierało 13,4 tys. osób, z czego 89,3% przyznano osobom samotnie gospodarującym³⁷.
- Zasiłek okresowy pobierało 7,0 tys. osób – o 16,5% mniej niż w 2023 roku. Niemal połowa (44,9%) tego odpływu była spowodowana zmniejszeniem osób pobierających świadczenie z powodu niepełnosprawności – w tej grupie świadczeń spadek sięgnął 44,5%³⁸.
- W 2024 roku liczba świadczeniobiorców zasiłków okresowych wynosiła z powodu bezrobocia – 4039 (4 426 w roku 2023), długotrwałej choroby - 1 559 (1 823 w roku 2023), niepełnosprawności - 776 (1 398 w roku 2023) oraz z

³³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 roku w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

³⁴ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa pomorskiego za rok 2024.

³⁵ Tamże.

³⁶ Tamże.

³⁷ Tamże.

³⁸ Tamże.

powodu możliwości nabycia lub utrzymania uprawnień do innych świadczeń 151 (201 w roku 2023)³⁹.

- W roku diagnozy świadczenia niepieniężne na podstawie decyzji przyznano dla 28,3 tys. osób (-8,3% w stosunku do 2023 roku). Objęto nimi 20,4 tys. rodzin (-5,6%) na które składało się 49,7 tys. osób (-10,5%). Odpływ zanotowano także wśród rodzin zamieszkujących wsie – wyniósł 8,1%⁴⁰.
- Największy odsetek rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne w 2024 w województwie pomorskim odnotowano w powiecie kartuskim (67,8%), natomiast najniższy w powiecie starogardzkim (37,0%)⁴¹.

Wnioski

- Na Pomorzu zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy społecznej i usług opiekuńczych, jednak wydatki na te świadczenia wzrosły, głównie z powodu rosnących kosztów pracy.
- Pomoc społeczna pozostaje dostępna w większości gmin regionu, choć nadal nie wszystkie jednostki wypełniają ustawowy obowiązek świadczenia usług opiekuńczych.
- Spadła liczba przyznanych świadczeń – zarówno pieniężnych, jak i niepieniężnych – co przełożyło się na niższą wartość wskaźnika deprivacji lokalnej.
- Pomimo ograniczenia liczby wypłacanych zasiłków okresowych, znacznie wzrosły środki przekazane na zasiłki stałe. Największy spadek liczby świadczeniobiorców dotyczył osób z niepełnosprawnościami.
- Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej nadal najczęściej dotyczą długotrwałych chorób, niepełnosprawności i ubóstwa, jednak we wszystkich tych kategoriach obserwowany jest spadek liczby beneficjentów.
- Zróżnicowanie terytorialne w udzielanych formach pomocy pozostaje istotne – w niektórych powiatach więcej udzielanych jest świadczeń pieniężnych, w innych natomiast niepieniężnych.

³⁹ Tamże.

⁴⁰ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa pomorskiego za rok 2024.

⁴¹ Tamże.

- Sytuacja w regionie wskazuje na stopniową poprawę warunków bytowych części mieszkańców, ale także na potrzebę dalszego wsparcia obszarów i grup o większym poziomie wykluczenia.

Zasoby sektora ekonomii społecznej

Przedsiębiorstwa społeczne

- Od 30 października 2022r. obowiązuje w Polsce Ustawa o ekonomii społecznej, która reguluje m.in. zasady uzyskiwania i utraty statusu przedsiębiorstwa społecznego. W myśl zapisów tego dokumentu uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego następuje na wniosek podmiotu ekonomii społecznej albo jednostki tworzącej podmiot ekonomii społecznej, w drodze decyzji wojewody właściwego ze względu na siedzibę tego podmiotu albo tej jednostki. Aktualny wykaz przedsiębiorstw społecznych prowadzony jest przez Ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego i udostępniony w Rejestrze Jednostek Polityki Społecznej⁴².
- Według danych z rejestru na terenie województwa pomorskiego (stan na koniec grudnia 2024 roku) funkcjonowało w sumie 65 przedsiębiorstw społecznych (32 spółdzielnie socjalne, 27 organizacji pozarządowych, 6 spółek akcyjnych lub spółek z o.o. lub klubów sportowych nienastawiony na osiągnięcie zysku)⁴³.
- Przedsiębiorstwo społeczne to typ podmiotu, który działa na rzecz rozwoju lokalnego, a jego celem jest reintegracja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub realizacja usług społecznych. PS musi zatrudniać co najmniej 3 osoby na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę, a minimalnym wymiar zatrudnienia wynosi ½ etatu⁴⁴.

Organizacje pozarządowe (NGO)

- W 2024 roku na terenie województwa funkcjonowało 10 781 organizacji pozarządowych (NGO), o 535 więcej niż w roku poprzednim⁴⁵.
- Wzrost liczby organizacji przełożył się także na zmianę w przeliczniku odsetka organizacji przypadających na 10 tysięcy ludności (2023 r. – 43,4 vs. 2024 r. -

⁴² Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

⁴³ Rejestr Jednostek Pomocy Społecznej.

⁴⁴ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

⁴⁵ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa pomorskiego za rok 2024.

45,7)⁴⁶. Najmniejszy odsetek organizacji na 10 tysięcy ludności wystąpił w powiecie wejherowskim (29,7), zaś najwyższy w Sopocie (129,4)⁴⁷.

Sektor spółdzielczy

- Spółdzielnia pracy to spółdzielnia będąca własnością pracowników samodzielnie przez nich zarządzaną. Kontrola ta oznacza, że każdy pracownik - właściciel uczestniczy w podejmowaniu decyzji w sposób demokratyczny lub tworzony jest zarząd wybierany przez każdego pracownika - właściciela, z których każdy ma jeden głos⁴⁸.
- Z kolei spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych to spółdzielnie, które skupiają się na zawodowej i społecznej rehabilitacji osób niepełnosprawnych, poprzez pracę w prowadzonym wspólnie przedsiębiorstwie. Ich celem jest umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami zdobycia i utrzymania zatrudnienia, a także zapewnienie im wsparcia w zakresie rehabilitacji medycznej i społecznej⁴⁹.
- Spółdzielnia inwalidów może posiadać status zakładu pracy chronionej, jeśli spełnia wymogi formalne i zgłosi się o taki status. To daje m.in. dodatkowe wsparcie finansowe i preferencje prawne⁵⁰.
- W województwie pomorskim w 2024 roku spółdzielnie inwalidów stanowiły istotny element wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Jednakże, ich działalność była utrudniona przez zmieniające się warunki rynkowe oraz ograniczone wsparcie finansowe (problemy z brakiem zamówień). W 2024 roku na terenie województwa pomorskiego aktywnie działały cztery takie spółdzielnie⁵¹.

⁴⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa pomorskiego za rok 2024.

⁴⁷ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa pomorskiego za rok 2024.

⁴⁸ Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze.

⁴⁹ Tamże.

⁵⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

⁵¹ Krajowy Rejestr Sądowy.

- Innym rodzajem spółdzielni są spółdzielnie socjalne, które prowadzą działalność gospodarczą ukierunkowaną na społeczną i zawodową reintegrację osób tworzących tę spółdzielnię i/lub w niej zatrudnionych⁵².
- Zgodnie z danymi KRS w 2024 roku w województwie czynnie działało 81 spółdzielni socjalnych – to o 21 więcej niż przed rokiem. Najwięcej spółdzielni przybyło w powiecie wejherowskim (+3), zaś największy ubytek odnotowano w powiecie nowodworskim – w 2023 roku funkcjonowała tam 1 spółdzielnia socjalna, która zakończyła swoje działanie⁵³.

Spółki non-profit

- W polskim prawie nie ma jednolitej definicji spółki non profit jako osobnego rodzaju spółki. Natomiast spółki non profit to takie podmioty prowadzące działalność gospodarczą, które nie dzielą zysków między udziałowców, a wszelkie nadwyżki finansowe przeznaczają na cele statutowe, społeczne, edukacyjne lub charytatywne.
- Spółki non profit pełnią funkcję łącznika między sektorem publicznym a społeczeństwem obywatelskim, oferując miejsca pracy chronione i pomagając w integracji osób marginalizowanych.

Koła Gospodyń Wiejskich i Ochotnicza Straż Pożarna

- Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) oraz Ochotnicza Straż Pożarna (OSP) po spełnieniu ustawowych kryteriów⁵⁴ stanowią również podmioty ekonomii społecznej.
- Z końcem 2024 roku na Pomorzu było 567 jednostek OSP oraz 460 KGW⁵⁵.

⁵² Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych.

⁵³ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa pomorskiego za rok 2024.

⁵⁴ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

⁵⁵ Centralny Ośrodek Informacji Gospodarczych.

Podmioty reintegracyjne oraz ZAZ i WTZ

- Jednymi z podmiotów zatrudnienia socjalnego są centra integracji społecznej (CIS). W roku diagnozy funkcjonowały 24 centra integracji społecznej (o 1 więcej w porównaniu do 2023 roku)⁵⁶.
- W 2024 roku o ponad połowę wzrosła liczba osób rozpoczynających zajęcia w CIS – 1202 vs. 784 w 2023 roku⁵⁷.
- Wzrost liczby osób dotyczył także ilości osób kończących zajęcia w CIS. W ujęciu rok do roku sięgnął 14,3% - 844 w 2023 roku vs. 965 w 2024 roku⁵⁸.
- W roku diagnozy funkcjonowało 14 klubów integracji społecznej – bez zmian względem stanu w roku poprzedzającym ocenę⁵⁹.
- W przypadku KIS odnotowano spadek zarówno liczby osób rozpoczynających zajęcia (256 w 2023 r. vs. 198 w 2024 r.) jak i kończących (147 w 2023 r. vs. 78 w 2024 r.)⁶⁰.
- Najliczniejszą grupą osób rozpoczynających i kończących zajęcia w KIS były w roku diagnozy osoby z niepełnosprawnościami.
- W województwie funkcjonuje 50 warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) – w każdym powiecie z wyjątkiem Sopotu. W roku diagnozy w warsztatach uczestniczyło 1,8 tys. osób – o 15 (0,8% mniej) niż w 2023 roku⁶¹.
- W województwie od lat funkcjonują 2 ZAZ-y: w Czarnem oraz w Sztumie. Według stanu na koniec grudnia było w nich zatrudnionych ogółem 155 osób, a wskaźnik zatrudnienia OzN wyniósł 77,6%. Stan ten zmniejszył się o 1 osobę w porównaniu do tożsamego okresu 2023 roku⁶².

⁵⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa pomorskiego za rok 2024.

⁵⁷ Tamże.

⁵⁸ Tamże.

⁵⁹ Tamże.

⁶⁰ Tamże.

⁶¹ Tamże.

⁶² Tamże.

Ośrodki wsparcia ekonomii społecznej

- Od 2024 r. na terenie województwa pomorskiego działa pięć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.
- W subregionie nadwiślańskim – Nadwiślański Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Dzierzgoniu, prowadzony przez Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne, Stowarzyszenie na rzecz Oparcia Społecznego i Rozwoju „Perspektywa” oraz Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości.
- W subregionie słupskim działa natomiast Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w subregionie słupskim, prowadzony przez Centrum Inicjatyw Obywatelskich w partnerstwie z Lokalną Grupą Działania Partnerstwo Dorzecze Słupi oraz Słowińską Grupę Rybacką.
- Z kolei w subregionie południowym – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej DEBRZNO, prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno.
- Na terenie subregionu metropolitalnego południowego wsparcia udziela – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Obszar Gdański, prowadzony przez Regionalne Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych oraz Fundację Edukacji Działań Społecznych;
- W subregionie metropolitalnym północnym funkcjonuje – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej POWES, prowadzony przez Fundację Dla Was.

Wnioski

- W 2024 r. na Pomorzu działało 65 przedsiębiorstw społecznych, co potwierdza rozwój tego segmentu po wejściu w życie ustawy o ekonomii społecznej.
- Spółdzielnie socjalne i NGO dominują w strukturze PS, a spółki non profit stanowią mniejszość.
- Liczba organizacji pozarządowych wzrosła o 535 – przy widocznych różnicach między powiatami.
- Działalność spółdzielni inwalidów ogranicza się do czterech podmiotów i boryka się z trudnościami rynkowymi.

- Spółdzielnie socjalne rozwijają się dynamicznie – w 2024 r. było ich już 81, choć wzrost nie był równomierny terytorialnie.
- Spółki non profit, mimo braku definicji ustawowej, skutecznie wspierają integrację osób marginalizowanych.
- Wzrosła liczba uczestników CIS, co potwierdza rosnące znaczenie tej formy aktywizacji.
- KIS utrzymały liczbę placówek, jednak liczba uczestników spadła.
- WTZ i ZAZ działają stabilnie, ale ich zasięg lokalny pozostaje ograniczony.
- Działalność 5 OWES-ów zapewnia szerokie wsparcie dla lokalnych inicjatyw ekonomii społecznej w regionie.

Wskaźniki

Tabela 1 - Wskaźniki produktu

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość aktualna	Wartość docelowa
Liczba podpisanych przez JST paktów na rzecz ES	0	6	20
Liczba szkoleń w zakresie społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych dla JST	0	1	30
Liczba targów ES lub innych wydarzeń o charakterze handlowym o zasięgu regionalnym	3	4	13
Liczba szkoleń dla kadr zatrudnienia socjalnego	0	0	20
Liczba spotkań w ramach sieci współpracy PES/PS Pomorska Ekonomia Społeczna (np. Akademia Pomorskiej Ekonomii Społecznej)	8	18	56
Liczba akredytowanych OWES działających na terenie województwa	4	6	5
Liczba miejsc pracy w PS utworzonych w ramach wsparcia OWES	640	733	1220
Liczba szkoleń dla pracowników OWES	0	1	20

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość aktualna	Wartość docelowa
Liczba wydarzeń sieciujących OWES – Pomorskie Forum OWES	3	6	10
Liczba badań w zakresie rozpoznawalności ES w regionie	0	0	3

Tabela 2 - Wskaźniki rezultatu

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość aktualna	Wartość docelowa
Odsetek gmin posiadających w strategiach rozwiązywania problemów społecznych diagnozę potencjału PES w zakresie świadczenia usług społecznych	30,2%	23,6%	80%
Odsetek budżetów pomorskich JST przeznaczany na zlecenie zadań publicznych PES / PS	-	0,5%	-
Udział wartości zleconych zamówień publicznych przez JST z wykorzystaniem klauzul społecznych	-	45,6%	-

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość aktualna	Wartość docelowa
Odsetek PS oceniających swoją sytuację jako stabilną	Wartość zostanie określona w ramach ewaluacji OWES w 2026 r.	-	Wartość zostanie określona w ramach ewaluacji OWES w 2026 r.
Odsetek badanych PS oceniających ofertę OWES jako odpowiadającą ich potrzebom	85,2%	-	95%